

UNIVERZITET U BEOGRADU
TEHNOLOŠKO-METALURŠKI FAKULTET
NASTAVNO-NAUČNOM VEĆU

Predmet: Referat o urađenoj doktorskoj disertaciji kandidata **Ivane S. Malagurski**, dipl. molekularnog biologa i fiziologa-master.

Odlukom Nastavno-naučnog veća Tehnološko-metalurškog fakulteta br. 35/248 od 06.07.2017. godine, imenovani smo za članove Komisije za pregled, ocenu i odbranu doktorske disertacije kandidata **Ivane S. Malagurski** pod naslovom:

„Dobijanje i karakterizacija nemineralizovanih i mineralizovanih biomaterijala na bazi polisaharida morskih algi i esencijalnog metala cinka”

Posle pregleda dostavljene Disertacije i drugih pratećih materijala i razgovora sa kandidatom, Komisija je sačinila sledeći

R E F E R A T

1. UVOD

1.1. Hronologija odobravanja i izrade disertacije

- Školske 2010/2011. godine kandidatkinja je upisala doktorske akademske studije na Tehnološko-metalurškom fakultetu, Univerziteta u Beogradu, na Odseku za biohemijsko inženjerstvo i biotehnologiju.
- 23.06.2016. je kandidat Ivana S. Malagurski predložila temu doktorske disertacije pod nazivom: „Dobijanje i karakterizacija nemineralizovanih i mineralizovanih biomaterijala na bazi polisaharida morskih algi i esencijalnog metala cinka”, a Nastavno-naučno veće Tehnološko-metalurškog fakulteta, Univerziteta u Beogradu je odlukom br. 35/345, usvojilo Komisiju za ocenu podobnosti teme i kandidata u sastavu: Dr Suzana Dimitrijević-Branković, redovni profesor Univerziteta u Beogradu, Tehnološko-

metalurški fakultet, Dr Petar Uskoković, redovni profesor Univerziteta u Beogradu, Tehnološko-metalurški fakultet, Dr Vladimir Pavlović, redovni profesor Univerziteta u Beogradu, Poljoprivredni fakultet i naučni savetnik Instituta tehničkih nauka SANU Univerziteta u Beogradu i Dr Jasmina Nikodinović-Runić, naučni savetnik Univerziteta u Beogradu, Institut za molekularnu genetiku i genetsko inženjerstvo.

- 15.09.2016. je na sednici Nastavno-naučnog veća Tehnološko-metalurškog fakulteta Univerziteta u Beogradu, na osnovu podnetog Referata Komisije, doneta je odluka br. 35/433 o prihvatanju predloga teme doktorske disertacije Ivane S. Malagurski, pod nazivom „Dobijanje i karakterizacija nemineralizovanih i mineralizovanih biomaterijala na bazi polisaharida morskih algi i esencijalnog metala cinka”. Za mentora doktorske disertacije imenovana je dr Suzana Dimitrijević-Branković, redovni profesor Univerziteta u Beogradu, Tehnološko-metalurški fakultet.
- Odlukom br. 20/97, od 5.10.2016. odobren je produžetak doktorskih studija Ivane S. Malagurski za 2 semestra školske 2016/2017. godine.
- 31.10.2016. je na sednici Veća naučnih oblasti tehničkih nauka Univerziteta u Beogradu data saglasnost na predlog teme doktorske disertacije Ivane S. Malagurski, pod nazivom „Dobijanje i karakterizacija nemineralizovanih i mineralizovanih biomaterijala na bazi polisaharida morskih algi i esencijalnog metala cinka ”. Odluka nosi broj 61206-5442/2-16
- 06.07.2017. je na sednici Nastavno-naučnog veća Tehnološko-metalurškog fakulteta, Univerziteta u Beogradu doneta odluka br 35/248 o imenovanju Komisije za ocenu i odbranu doktorske disertacije Ivane S. Malagurski, pod nazivom „Dobijanje i karakterizacija nemineralizovanih i mineralizovanih biomaterijala na bazi polisaharida morskih algi i esencijalnog metala cinka ”, pred komisijom u istom sastavu.

1.2. Naučna oblast disertacije

Istraživanja u okviru ove doktorske disertacije pripadaju naučnoj oblasti Tehnološko inženjerstvo, a uža naučna oblast Biohemijsko inženjerstvo i biotehnologija za koju je Tehnološko-metalurški fakultet Univerziteta u Beogradu matična ustanova.

Mentor ove doktorske disertacije, dr Suzana Dimitrijević-Branković, redovni profesor Univerziteta u Beogradu, Tehnološko-metalurškog fakulteta, koja je na osnovu objavljenih publikacija i iskustva kompetentna da rukovodi izradom ove doktorske disertacije.

1.3. Biografski podaci o kandidatu

Ivana Malagurski (devojačko Madžovska), dipl. molekularni biolog i fiziolog - master, rođena je 13.09.1982. godine u Sarajevu. Završila je osnovnu školu i gimnaziju u Novom Sadu. Biološki fakultet, smer molekularna biologija i fiziologija, započela je 2001/2002 školske godine u Beogradu, a završila u julu 2010. sa prosečnom ocenom 9,65. Školske 2010/2011 upisala je doktorske studije na Tehnološko-metalurškom fakultetu Univerziteta u Beogradu, na studijskom programu Biohemijско inžinjerstvo i biotehnologija. Položila je sve ispite na doktorskim studijama i završni ispit sa prosečnom ocenom 9,92.

Od januara 2011. zaposlena je na Tehnološko-metalurškom fakultetu Univerziteta u Beogradu u zvanju istraživač-pripravnik na projektu „Sinteza, razvoj tehnologija dobijanja i primena nanostrukturnih multifunkcionalnih materijala definisanih svojstava“ br. III45019. Učestvovala je na dve međunarodne konferencije: TERMIS 2012 i TERMIS 2014. Pod pokroviteljstvom COST akcije, provela je mesec dana u Norveškoj 2013. Govori engleski i nemački jezik.

Autor i koautor je pet radova u međunarodnim časopisima (dva M21a, dva M21 i jedan M23), sedam saopštenja na međunarodnim skupovima (M34), dva saopštenja na skupovima od nacionalnog značaja (M64) i jednog patenta (u postupku).

2. OPIS DISERTACIJE

2.1. Sadržaj disertacije

Doktorska disertacija Ivane S. Malagurski, dipl. molekularnog biologa i fiziologa – master, pod nazivom „Dobijanje i karakterizacija nemineralizovanih i mineralizovanih biomaterijala na bazi polisaharida morskih algi i esencijalnog metala cinka” je napisana na 125 strana, u okviru kojih se nalazi 7 poglavlja, 34 slike, 11 tabela i 228 literaturnih navoda. Doktorska disertacija sadrži poglavlja: Uvod, Teorijski deo, Ciljevi istraživanja, Materijali i metode, Rezultati i diskusija, Zaključak i Literatura. Na početku disertacije su dati izvodi na srpskom i engleskom jeziku. Na kraju disertacije je data Biografija autora, izjave o autorstvu i istovetnosti štampane i elektronske

verzije doktorske disertacije. Po svojoj formi i sadržaju, podneti rad zadovoljava sve standarde Univerziteta u Beogradu za doktorsku disertaciju.

2.2. Kratak prikaz pojedinačnih poglavlja

U Uvodu doktorske disertacije je dat osvrt na oblast istraživanja, predmet i cilj rada. Opisan je značaj i ograničenja primene alginata, kao biomaterijala, u biomedicini. Ukazano je na značaj primene esencijalnih metalnih jona kao terapijskih i antimikrobnih agensa. Navedene su mogućnosti za poboljšanje karakteristika alginatnih hidrogelova korišćenjem esencijalnih metalnih jona, kao strukturne i funkcionalne komponente, u procesu sinteze. Takođe, istaknuta je moguća primena novih biomaterijala na bazi polisaharida morskih algi (alginata i agara) i esencijalnog metala cinka kao funkcionalnih pakovanja za hranu.

Teorijski deo doktorske disertacije obuhvata šest tematskih potpoglavlja: Alginat, Esencijalni metalni joni kao terapijski agensi, Cink – biološka uloga, Biomineralizacija kao strategija u dizajnu biomaterijala, Elektrostatička ekstruzija i Aktivna ambalaža za pakovanje prehrambenih proizvoda. U potpoglavlju Alginat opisani su strukturne i fizičko-hemijske karakteristike alginata, mehanizam geliranja alginatnih hidrogelova posredovan dvovalentnim katjonima, kao i aspekti biomedicinske primene alginata. U potpoglavlju Esencijalni metalni joni kao terapijski agensi opisana je biološka uloga metala, kao esencijalnih komponenti, u biološkim sistemima, ukazano je na važnost održanja homeostaze metalnih jona u organizmu kao i njihovo posredovanje u normalnim i patološkim fiziološkim procesima. Zatim je detaljno opisana primena metalnih jona, kao nove klase biološki aktivnih agensa nazvanih bioinorganici, u dizajnu multifunkcionalnih biomaterijala sa biomedicinskom primenom. U potpoglavlju Cink – biološka uloga opisan je široki spektar fiziološkog dejstva cinka, sa akcentom na ulozi cinka u zarastanju rana, metabolizmu kostiju i antimikrobnom dejstvu. Navedeni su komercijalno dostupni proizvodi za tretman rana na bazi cinka, kao i različiti biomaterijali koji sadrže cink kao aktivnu komponentu. U potpoglavlju Biomineralizacija kao strategija u dizajnu biomaterijala opisana je primena prirodno inspirisanog (biomimetičkog) metoda, biomineralizacije, za produkciju bioaktivnih biomaterijala poboljšanih karakteristika. Objasnjen je mehanizam deponovanja minerala u hidrogelu, faktori koji utiču na karakteristike kristala i dati su primeri nanokompozitnih materijala dobijenih na ovaj način. U potpoglavlju Elektrostatička ekstruzija opisan je princip i primena elektrostatičke ekstruzije u biotehnologiji i biomedicini. U okviru

potpoglavlja Aktivna ambalaža za pakovanje prehrambenih proizvoda detaljno su opisane karakteristike aktivnih pakovanja za hranu, mogućnosti i prednosti korišćenja biopolimera, koji se dobijaju iz obnovljivih izvora biljnog i životinjskog porekla, za dobijanje ambalaže i metode unapređenja pakovanja za hranu. Navedeni su i primeri aktivnih pakovanja na bazi alginata ili agara.

U poglavlju Ciljevi istraživanja navedeni su osnovni i posebni ciljevi ove disertacije koji se odnose na dizajn novih biomaterijala modulatornih karakteristika, na bazi alginata i agara i esencijelnog jona metala cinka sa potencijalnom primenom u biomedicini i pakovanju hrane.

U poglavlju Materijali i metode navedene su sve hemikalije, mikrobiološke podloge, oprema i materijali, a zatim i metode koji su primenjeni tokom eksperimentalnog rada. U prvom delu je opisana sinteza biomaterijala na bazi alginata, cinka i minerala cinka za potencijalnu biomedicinsku primenu. Neminerilizovani i cink-mineralizovani, nanokompozitni cink-alginati sintetisani su u formi mikročestica primenom metode elektrostatičke ekstruzije. Zatim su navedene metode karakterizacije i ispitivanja antimikrobnog potencijala dobijenih biomaterijala, koje su obuhvatale svetlosnu i skenirajuću elektronsku mikroskopiju (SEM), infracrvenu spektroskopiju sa Furijeovom transformacijom (FTIR), difrakciju X-zraka (XRD), Ramansku spektroskopiju, termogravimetrijsku analizu (TGA), određivanje ukupnog sadržaja cinka u dobijenim uzorcima, kinetiku otpuštanja cinka iz dobijenih uzoraka (ICP-OES) i antimikrobnu evaluaciju.

U drugom delu poglavlja Materijali i metode je opisana sinteza bioaktivnih filmova na bazi cinka, minerala cinka, alginata i agara. Cink-mineralizovani nanokompoziti na bazi alginata su sintetisani u formi filmova kombinacijom metode izlivanja i otparavanja rastvarača i eksternog geliranja. Cink-mineralizovani nanokompoziti na bazi agara su, takođe, dobijeni metodom izlivanja, ali uz primenu sledećih modifikacija: prvi metod sinteze je podrazumevao formiranje cink-mineralne faze nakon formiranja agarog hidrogela, dok je u drugom metodu cink-mineralna faza formirana u agarom rastvoru pre izlivanja i geliranja hidrogela (kombinacija *in situ* sinteze mineralne faze i metode izlivanja). Zatim su navedene metode karakterizacije i ispitivanja antimikrobnog potencijala dobijenih biomaterijala, koje su obuhvatale morfološku evaluaciju, skenirajuću elektronsku mikroskopiju i elementalnu analizu (SEM i EDS), optičke karakteristike, karakterizaciju mineralne faze i mineral-polimer interakcija (XRD, FTIR i

Ramanska spektroskopija), mehaničku karakterizaciju, propustljivost vodene pare, termogravimetrijsku analizu (TGA), određivanje ukupnog sadržaja cinka u dobijenim uzorcima, kinetiku otpuštanja cinka iz dobijenih uzoraka (ICP-MS) i antimikrobnu evaluaciju.

Poglavlje Rezultati i diskusija obuhvata prikaz rezultata dobijenih u eksperimentalnom delu disertacije, njihovu analizu i diskusiju koja uključuje poređenje sa relevantnim literaturnim podacima. Rezultati i diskusija se sastoje od sledećih potpoglavlja: Biomaterijali na bazi alginata, cinka i minerala cinka i Bioaktivni filmovi na bazi cinka, minerala cinka, alginata i agara. U prvom potpoglavlju prikazani su rezultati sinteze i karakterizacije nemineralizovanih cink-alginatnih i cink-mineralizovanih, nanokompozitnih (cink-karbonat/cink-alginat i cink-fosfat/cink-alginat) biomaterijala. Prikazan je uticaj prisustva cink-mineralne faze, kao i njenog tipa (cink-karbonat odn. cink-fosfat) na karakteristike dobijenih biomaterijala. Na osnovu dobijenih rezultata je utvrđeno da prisustvo Zn-mineralne faze i njen tip značajno utiču na morfologiju, ukupni sadržaj cinka, stabilnost i potencijal za otpuštanje cinka iz dobijenih uzoraka. Mineralizovani uzorci su imali veći sadržaj cinka, poboljšanu stabilnost i povoljnije profile otpuštanja cinka u biološki relevantnom okruženju u poređenju sa nemineralizovanim. Takođe je utvrđeno da alginat, kao biopolimerni matriks, aktivno učestvuje u procesu biomineralizacije putem selekcije određenog polimorfa i morfologije, kao i ograničavanja rasta inkorporiranih kristala. Proces mineralizacije je bio efikasniji kod fosfatom mineralizovanih uzoraka što je dovelo do većeg sadržaja mineralne faze i cinka u odnosu na karbonatom mineralizovane uzorke. Svi testirani uzorci su pokazali snažno antimikrobno dejstvo na *S. aureus* i *C. albicans*. Tretman *E. coli* sa karbonatom mineralizovanim uzorcima imao je potpuno biocidno dejstvo, dok je tretman sa fosfatom mineralizovanim uzorcima imao bakteriostatičko dejstvo.

U drugom delu su prikazani rezultati sinteze i karakterizacije cink-mineralizovanih, nanokompozitnih filmova na bazi alginata, odnosno, agara. Utvrđeno je da se metoda rehidratacije i eksternog geliranja nije pokazala uspešnom za sintezu nanokompozitnih, Zn-mineralizovanih Zn-alginatnih, kao i Zn-mineralizovanih agarnih filmova, usled neuniformnog geliranja i deponovanja mineralne faze na površini filmova, što je dovelo do morfološki i hemijski neuniformnih materijala. Nasuprot tome, cink-mineralizovani nanokompozitni filmovi na bazi agara (cink-karbonat/agar i cink-fosfat/agar) uspešno su dobijeni kombinacijom *in situ* sinteze mineralne faze i metode izlivanja. Proces sinteze je zasnovan na formiranju Zn-mineralne

faze unutar agarnog rastvora, pre formiranja nanokompozitnog agarnog hidrogela i sušenja do filmova. Prisustvo Zn-mineralne faze i njen tip su značajno uticali na morfologiju, karakteristike i funkcionalnost dobijenih filmova na bazi agara. U karbonatom mineralizovanom uzorku, minerali su bili manjih dimenzija i uniformno distribuirani, za razliku od fosfatom mineralizovanih uzorka gde su minerali obrazovali nasumično raspoređene agregate većih dimenzija što implicira da proces biomineralizacije posredovane agarom nije isti za karbonate i fosfate. Razlike u mikrostrukturi dovele su i do različitih karakteristika odgovarajućih nanokompozita. Impregnacija karbonatnom fazom dovela je do nastanka kompaktnih nanokompozita sa poboljšanim mehaničkim i barijernim svojstvima i ovaj efekat je bio srazmeran količini minerala u materijalu. Nasuprot tome, prisustvo fosfatne faze imalo je neznatan uticaj na mehaničke osobine odgovarajućih filmova. Obe formulacije nanokompozita su, usled deponovanja Zn-minerala, imale poboljšana optička i termička svojstva i povoljnije profile otpuštanja Zn(II) u medijumu sa nižim pH u odnosu na nemineralizovane filmove. Dodatno, obe formulacije nanokompozita su pokazale jako antimikrobno dejstvo na *S. aureus* i *C. albicans* i slabiji bakteriostatički efekat na *E. coli*.

U poglavlju Zaključak su sumirani zaključci proistekli iz rada na ovoj doktorskoj disertaciji, kao i izvedeni generalni zaključak na osnovu svih sumiranih rezultata.

U poglavlju Literatura navedene su sve reference citirane u doktorskoj disertaciji.

3. OCENA DISERTACIJE

3.1. Savremenost i originalnost

Tematika kojom se ova teza bavi je savremena, a njeni rezultati mogu osim naučnog imati i praktičnu primenu. Na osnovu opsežnog pregleda najnovije naučne literature, istraživanja u okviru ove doktorske disertacije spadaju u veoma aktuelna u ovoj oblasti i uklapaju se u svetske trendove što potvrđuje njihov značaj.

Biomaterijali i metode njihovog unapređenja predstavljaju izuzetno atraktivne naučne oblasti sa krajnjim ciljem dizajna biomaterijala koji bi, pored netoksičnosti i biokompatibilnosti, trebalo da budu i funkcionalni. Pod funkcionalnošću podrazumevamo bioaktivnost, tj. aktivno podržavanje i učestvovanje u fiziološkim procesima organizma, i antimikrobno dejstvo putem koga se sprečava potencijalna infekcija nakon implantacije. Postoje različite metode za

poboljšanje karakteristika biomaterijala nove generacije i one se, najčešće, zasnivaju na pametnom dizajnu, koji podrazumeva izbor i modifikacije hemijskog sastava materijala od kojeg je izrađen biomaterijal, specifičnu arhitekturu, poroznost i inkorporaciju fiziološki aktivnih agensa. Alginati imaju široku primenu u biomedicini zbog svoje dostupnosti, biokompatibilnosti i blagih uslova geliranja, i do sada je razvijen niz obloga za rane ili biomaterijala na bazi alginata. Ali postoje i izvesna ograničenja u njegovoj terapeutskoj primeni koja se odnose na ograničenu stabilnost, pasivnost i nedostatak antimikrobnog dejstva. U okviru ove doktorske disertacije ispitana je mogućnost dobijanja novih, multifunkcionalnih biomaterijala poboljšanih karakteristika na bazi alginata, korišćenjem esencijelnog metala cinka kao strukturne i funkcionalne komponente u procesu sinteze, i primenom biomineralizacije kao biomimetičkog principa dizajna.

Uzimajući u obzir da se polisaharidi, pored široke primene u biomedicini, mogu koristiti i kao ekološki prihvatljive i pristupačne sirovine za izradu ambalaže za pakovanje hrane, i da cink spada u supstance koje su bezbedne za ljudsku upotrebu, isti princip je primenjen i prilikom dizajna novih biokompatibilnih i antimikrobnih nanokompozitnih filmova na bazi alginata, odn. agara kao potencijalnih aktivnih pakovanja za hranu.

Originalnost ove doktorske disertacije ogleda se u primeni prirodom inspirisanog principa dizajna i esencijalnih metalnih jona u procesu sinteze novih nanokompozitnih materijala poboljšanih karakteristika. U kontekstu biomedicinske primene, cink predstavlja dostupan fiziološki agens, koji je stabilan tokom procesa fabrikacije biomaterijala i, potencijalno, ima bolji terapeutski efekat od drugih hemijskih, biohemijskih i genetičkih alternativa jer direktno reaguje sa biomolekulima i učestvuju u signalnim i regulatornim procesima. Takođe, uzimajući u obzir rastuću rezistenciju patogenih mikroorganizama na postojeće antibiotike, on predstavlja i atraktivnu zamenu standardnim antibiotskim terapijama. Sa stanovišta funkcionalnih pakovanja za hranu, primena cinka je opravdana jer je dostupan, antimikroban i bezbedan za ljudsku uporebu

U okviru doktorske disertacije Ivane S. Malagurski pod nazivom „Dobijanje i karakterizacija nemineralizovanih i mineralizovanih biomaterijala na bazi polisaharida morskih algi i esencijalnog metala cinka” prvi put je izvršena sinteza i karakterizacija antimikrobnih, nanokompozitnih biomaterijala poboljšanih svojstava na bazi minerala cinka i polisaharida

morskih algi, alginata i agara sa potencijalnom primenom u biomedicini i industriji pakovanja hrane.

Na osnovu pregleda literature može se zaključiti da se istraživanja u okviru ove disertacije uklapaju u savremene pravce istraživanja i ukazuju na značaj i aktuelnost proučavane problematike.

3.2. Osvrt na referentnu i korišćenu literature

U okviru doktorske disertacije citirano je 228 literaturnih navoda, od kojih najveći broj čine najnoviji radovi objavljeni u časopisima međunarodnog značaja, koji su omogućili da se prikaže stanje u ispitivanoj naučnoj oblasti, kao i da se sagleda aktuelnost problematike. Savremena istraživanja objavljena u navedenim naučnim radovima su opisana, analizirana i prodiskutovana i izvedeni su zaključci koji su omogućili dobar uvid u oblast biomedicinske primene biomaterijala zasnovanih na alginatu, terapijskog efekta esencijalnih metalnih jona, mogućnosti korišćenja esencijalnih metalnih jona za unapređenje karakteristika alginatnih hidrogelova, moguću primenu biomimetičkog principa dizajna-biomineralizacije za sintezu novih, nanokompozitnih biomaterijala na bazi minerala esencijalnih metala (cinka) i polisaharida morskih algi (alginata i agara) sa potencijalnom primenom u biomedicini i u izradi aktivnih pakovanja za hranu, kao i oblast primene biopolimera, izolovanih iz obnovljivih izvora, kao ekološki prihvatljivih, ekonomičnih i biokompatibilnih alternativa korišćenju konvencionalne plastične ambalaže.

Iz popisa literature koja je korišćena u istraživanju, kao i objavljenih radova kandidata, može se uočiti da kandidat na adekvatnom nivou poznaje predmetnu oblast istraživanja, kao i aktuelno stanje istraživanja u ovoj oblasti u svetu.

3.3. Opis i adekvatnost primenjenih naučnih metoda

Prikazani rezultati u ovoj doktorskoj disertaciji su dobijeni primenom odgovarajućih eksperimentalnih tehnika i savremenih analitičkih instrumentalnih metoda iz literature u originalnom ili modifikovanom obliku, kao i adekvatnom analizom i obradom podataka.

U prvom delu rada je opisana sinteza i karakterizacija nemineralizovanih i cink-mineralizovanih, nanokompozitnih cink-alginatnih biomaterijala. Uzorci su sintetisani u formi mikročestica primenom metode elektrostatičke ekstruzije. Dobijeni biomaterijali su

okarakterisani savremenim tehnikama karakterizacije mineralizovanih nanokompozita. Morfologija dobijenih uzoraka ispitana je svetlosnim mikroskopom. Površina uzoraka, prisustvo i morfologija mineralnih precipitata na njoj ispitani su skenirajućim elektronskim mikroskopom (SEM). Identifikacija mineralne faze, njeni polimorfizmi i dimenzije, kao i interakcije između biopolimera i deponovanog minerala, okarakterisani su pomoću difrakcije X-zraka (XRD), infracrvene (FTIR) i Ramanske spektroskopije. Sadržaj mineralne faze unutar nanokompozita i termostabilnost dobijenih uzoraka određeni su termogravimetrijskom analizom. Ukupan sadržaj cinka unutar nemineralizovanih i mineralizovanih biomaterijala određen je optičkom emisijom spektroskopijom sa induktivno kuplovanom plazmom (ICP-OES), dok je kinetika otpuštanja cinka iz uzoraka ispitana u fiziološki relevantnom medijumu. Antimikrobna aktivnost je ispitana modifikovanom verzijom Brotovog makrodilucionog metoda.

U drugom delu rada je prikazana produkcija i karakterizacija nanokompozitnih filmova na bazi minerala cinka i alginata, odnosno, agara. Alginatni filmovi su sintetisani metodom izlivanja koju je pratila faza eksternog geliranja i formiranja mineralne faze, dok su agarni filmovi sintetisani na dva načina u zavisnosti od trenutka formiranja mineralne faze: sa naknadnom sintezom i simultanom sintezom mineralne faze. Dobijeni filmovi su okarakterisani savremenim metodama pogodnim za evaluaciju nanokompozita sa potencijalnom primenom kao aktivnih pakovanja za hranu. Morfologija uzoraka je ispitana SEM i EDS analizom, karakterizacija mineralne faze i mineral-polimer interakcija izvršena je pomoću XRD, FTIR i Ramanske spektroskopije, ispitane su optičke, mehaničke i termalne karakteristike filmova, kao i propustljivost vodene pare, ukupan sadržaj cinka u dobijenim uzorcima određen je pomoću ICP-OES, dok je kinetika otpuštanja cinka iz dobijenih uzoraka ispitana korišćenje simulirane hrane. Antimikrobni potencijal filmova ispitan je korišćenjem standardnih mikrobioloških metoda.

3.4.   Primenljivost ostvarenih rezultata

Ekperimentalni podaci i rezultati prikazani u ovoj doktorskoj disertaciji, u velikoj meri doprinose razvoju naučne oblasti biomaterijala i funkcionalnih pakovanja za hranu. Pokazano je da umrežavanje alginatnih hidrogelova cinkom, dovodi do nastanka antimikrobnih biomaterijala, dok impregnacija alginatnih hidrogelova cink-mineralnom fazom ima za posledicu poboljšanje karakteristika u kontekstu stabilnosti, sadržaja cinka i potencijala za otpuštanje cinka iz novih nanokompozitnih biomaterijala. Dobijeni rezultati ukazuju na potpunu primenljivost dobijenih

multifunkcionalnih biomaterijala, modularnih karakteristika u tretmanu rana ili kao nosača za tkivno inženjstvo.

Takođe je pokazano da se inkorporiranjem cink-mineralne faze u agar dobijaju antimikrobni nanokompozitni filmovi, poboljšanih mehaničkih i optičkih svojstava, pogodni kao materijali za izradu funkcionalnih pakovanja za hranu. I u ovom slučaju, dobijeni rezultati su potpuno primenjivi u praksi.

Verifikacija rezultata dobijenih u ovoj disertaciji potvrđena je i objavljivanjem dva rada u međunarodnim časopisima izuzetne vrednosti kao i jednom patentnom prijavom.

3.5. Ocena dostignutih sposobnosti kandidata za samostalni naučni rad

Kandidat Ivana S. Malagurski je tokom izrade doktorske disertacije pokazala samostalnost, efikasnost, sistematičnost i stručnost u sagledavanju problema istraživanja, kao i kritičku analizu dobijenih rezultata. Prilikom izvođenja i realizacije eksperimenata, pokazala je da vlada naučnim i istraživačkim metodama, kao i kreativnost u realizaciju, analizi i obradi dobijenih rezultata. Komisija smatra da kandidat poseduje sve kvalitete koji su neophodni za samostalan naučni rad.

4. OSTVARENI NAUČNI DOPRINOS

4.1. Prikaz ostvarenih naučnih doprinosa

Naučnim doprinosom rezultata ove teze može se smatrati sledeće:

- Uspešno su sintetisani novi multifunkcionalni nemineralizovani i mineralizovani (nanokompozitni) biomaterijali na bazi alginata i esencijalnog metala cinka za potencijalnu biomedicinsku primenu;
- Pokazano je da prisustvo cinka, kao strukturne i funkcionalne komponente, u dobijenim biomaterijalima obezbeđuje funkcionalnost u smislu antimikrobnog dejstva;
- Pokazano je da prisustvo cink-mineralne faze u nanokompozitnim uzorcima, značajno utiče na morfologiju i obezbeđuje veći sadržaj cinka, poboljšanu stabilnost i povoljnije profile otpuštanja cinka iz uzoraka u biološki relevantnom okruženju;
- Uspešno su sintetisani cink-mineralizovani nanokompozitni filmovi na bazi agara sa primenom kao funkcionalna pakovanja za hranu;

- Pokazano je da prisustvo cink-mineralne faze u nanokompozitnim filmovima značajno utiče na morfologiju, poboljšava optičke i mehaničke karakteristike, i obezbeđuje funkcionalnost u smislu antimikrobnog dejstva dobijenih uzoraka.
- Oba nanokompozitna materijala, i mineralizovani cink-alginat i mineralizovani agar, pružaju mogućnost modifikovanja karakteristika biomaterijala putem variranja sintetskih parametara.

4.2. Kritička analiza rezultata istraživanja

Istraživanja koja su izvedena u ovoj doktorskoj disertaciji koncipirana su na osnovu prethodno definisanih ciljeva i detaljne analize literature iz oblasti biomaterijala i funkcionalnih pakovanja za hranu. U disertaciji je delom primenjena metodologija istraživanja zastupljena u literaturi, a prvi put ispitana mogućnost dobijanja nanokompozitnih biomaterijala poboljšanih karakteristika korišćenjem esencijalnog metala cinka uz primenu biomimetičkog principa dizajna-biomineralizacije. Dobijeni biomaterijali su pokazali funkcionalnost, u smislu antimikrobne aktivnosti, i poboljšane karakteristike u odnosu na podatke iz literature koji se odnose na standardno korišćene kalcijum-alginatne hidrogelove. Takođe, prvi put su sintetisani cink-mineralizovani nanokompozitni filmovi na bazi agara kao funkcionalna pakovanja za hranu. Poređenjem dobijenih rezultata sa podacima dostupnim u literaturi, može se zaključiti da impregnacija agara cink-mineralnom fazom predstavlja jednostavnu i ekološki prihvatljivu proceduru za dobijanje pakovanja za hranu sa antimikrobnim dejstvom.

Na osnovu dobijenih rezultata, a istovremenim sagledavanjem ciljeva i postavljenih hipoteza, može se konstatovati da prikazana istraživanja u potpunosti zadovoljavaju kriterijume jedne doktorske disertacije. Takođe, korišćene metode su u skladu sa savremenom naučnom metodologijom, a dobijeni rezultati ukazuju da se polisaharidi morskih algi (alginat i agar), cink i biomineralizacija, kao metod fabrikacije, mogu koristiti za dobijanje funkcionalnih biomaterijala poboljšanih karakteristika sa primenom u biomedicini i industriji pakovanja hrane.

4.3. Verifikacija naučnih doprinosa

Kandidat Ivana S. Malagurski je ostvarene rezultate istraživanja u okviru ove doktorske disertacije potvrdila objavljivanjem radova u međunarodnim časopisima izuzetne vrednosti i

jednim patentom (u postupku). Iz rezultata ove doktorske disertacije proizašli su sledeći naučni radovi:

Naučni radovi u međunarodnom časopisu izuzetne vrednosti, M21a

1. **Malagurski I.**, Levic S., Pantic M., Matijasevic D., Mitric M., Pavlovic V., Suzana Dimitrijevic-Brankovic: *Synthesis and antimicrobial properties of Zn-mineralized alginate nanocomposites*, Carbohydrate Polymers, Vol. 165, 2017, 313-321. (IF: 4,811; ISSN: 0144-8617)
2. **Malagurski I.**, Levic S., Nesic A., Mitric M., Pavlovic V., Suzana Dimitrijevic-Brankovic: *Mineralized agar-based nanocomposite films: Potential food packaging materials with antimicrobial properties*, Carbohydrate Polymers, Vol. 175, 55-62. (IF: 4,811; ISSN: 0144-8617)

Ostali naučni radovi kandidata:

Naučni radovi u vrhunskom međunarodnom časopisu, M21

1. Basset C. D., **Madzovska I.**, Beckwith S. K., Bernt-Melo T., Obradovic B., Sikorski P.: *Dissolution of copper mineral phases in biological fluids and the controlled release of copper ions from mineralized alginate hydrogels*, Biomedical Materials, Vol. 10, 2015, 015006 (IF: 2,469; ISSN: 1748-6041)
2. **Madzovska-Malagurski I.**, Vukasinovic-Sekulic M., Kostic D., Levic S.: *Towards antimicrobial yet bioactive Cu-alginate hydrogels*, Biomedical Materials, Vol. 11, 2016, 035015doi:10.1088/1748-6041/11/3/035015 (IF: 2,469; ISSN: 1748-6041)

Rad u međunarodnom časopisu, M23

1. Kostic D., **Malagurski I.**, Obradovic B., *Transport of silver nanoparticles from nanocomposite Ag/alginate hydrogels under conditions mimicking tissue implantation*, Hemijska Industrija, 2017, DOI:10.2298/HEMIND160713049K, ISSN: 0367-598X, IF 2015: 0,437

Saopštenje sa međunarodnog skupa štampano u izvodu, M34

1. Obradovic B., Stojkovska J., **Madzovska I.**, Kostic D., Vidovic S., Jovanovic Z., Vukasinovic-Sekulic M., Miskovic-Stankovic V.: *Versatile use of biomimetic bioreactors for functional evaluation of nanocomposite alginate based hydrogels*, 3rd TERMIS World Congress, Vienna, Austria, 2012, 55.P07, Journal of Tissue Engineering and Regenerative Medicine 2012, 6 (suppl. 1), p. 334.
2. Kostic D., **Madzovska I.**, Vidovic S., Obradovic B.: *Modeling of release kinetics of silver nanoparticles from novel alginate nanocomposites aimed for biomedical applications*, 3rd TERMIS World Congress, Vienna, Austria, 2012, 54.P09, Journal of Tissue Engineering and Regenerative Medicine 2012, 6 (suppl. 1), p. 324.
3. **Madzovska I.**, Obradovic B., Vukasinovic-Sekulic M.: *Investigation of copper-alginate microbeads as antimicrobial materials for potential biomedical applications*, 3rd TERMIS World Congress, Vienna, Austria, 2012, 54.P14, Journal of Tissue Engineering and Regenerative Medicine 2012, 6 (suppl. 1) p. 325
4. Obradovic B., Stojkovska J., Vidovic S., Kostic D., **Madzovska I.**, Jovanovic Z., Vukasinovic-Sekulic M., Miskovic-Stankovic V.: *Novel Ag/alginate nanocomposite hydrogels for potential biomedical applications*, First International Conference on Processing, characterisation and application of nanostructured materials and nanotechnology NanoBelgrade, Belgrade, Serbia, 2012, Programme & Book of Abstracts, p. 66.
5. Kostic D., **Madzovska I.**, Vidovic S., Obradovic B.: *Mathematical modeling of silver nanoparticles release from alginate microbeads with antimicrobial effect*, NanoBelgrade conference, Belgrade 2012.
6. Kostic D., **Madzovska I.**, Vidovic S., Obradovic B.: *Mathematical modeling of silver release from antimicrobial nanocomposite Ag/alginate microbeads*, Annual meeting of the European Chapter of the Tissue Engineering and Regenerative Medicine International Society (TERMIS-EU 2014), Genova, Italy, June 10-13, 2014, *Journal of Tissue Engineering and Regenerative Medicine* 2014, 8 (suppl. 1), p. 355.

7. **Madzovska I.**, Vukasinovic-Sekulic M., Obradovic B.: *Copper-alginate microbeads - potential components in cartilage tissue engineering systems*, Annual meeting of the European Chapter of the Tissue Engineering and Regenerative Medicine International Society (TERMIS-EU 2014), Genova, Italy, June 10-13, 2014, *Journal of Tissue Engineering and Regenerative Medicine* 2014, p. 357

Saopštenje sa skupa nacionalnog značaja štampano u izvodu, M64

1. **Madzovska I.**, Obradovic B., Vukasinovic-Sekulic M.: *Copper-alginate microbeads: bioactive, antimicrobial biomaterials for potential biomedical applications*, 11th Young Researchers Conference – Materials Science and Engineering, SASA, Belgrade 2012, Serbia, Book of Abstracts, TM6, p. 48.
2. Kostic D., **Madzovska I.**, Vidovic S., Obradovic B.: *Mathematical modeling of silver release from nanocomposite Ag/alginate microbeads*, 12th Young Researchers Conference – Materials Science and Engineering, SASA, December 11 – 13, 2013, Belgrade, Serbia, Book of Abstracts, I/2, p. 1

Patentne prijave:

1. **Malagurski I.**, Lević S, Dimitrijević-Branković S, Pavlović V. Postupak za dobijanje multifunkcionalnih nanokompozita na bazi alginata i minerala cinka, P-2017/0219, Zavod za intelektualnu svojinu Republike Srbije, od 27.02.2017.

5. ZAKLJUČAK I PREDLOG KOMISIJE

Na osnovu svega napred iznetog Komisija smatra da doktorska disertacija Ivane S. Malgurski, dipl. molekularnog biologa i fiziologa-master, pod nazivom „Dobijanje i karakterizacija nemineralizovanih i mineralizovanih biomaterijala na bazi polisaharida morskih algi i esencijalnog metala cinka” predstavlja značajan i originalni naučni doprinos u oblasti Tehnološko inženjerstvo, a uža naučna oblast Biohemijsko inženjerstvo i biotehnologija što je potvrđeno objavljivanjem radova u međunarodnim časopisima izuzetnih vrednosti i jednom patentnom prijavom u postupku.

Imajući u vidu kvalitet, obim i naučni doprinos ove doktorske disertacije, Komisija predlaže Nastavno-naučnom veću Tehnološko-metalurškog fakulteta Univerziteta u Beogradu da prihvati

ovaj Referat i da ga zajedno sa podnetom disertacijom Ivane S. Malagurski, dipl. molekularnog biologa i fiziologa-master, izloži na uvid javnosti u zakonski predviđenom roku i uputi na konačno usvajanje Veću naučnih oblasti tehničkih nauka Univerziteta u Beogradu, te da nakon završetka ove procedure, pozove kandidata na usmenu odbranu disertacije.

Beograd, 11.09.2017. g.

ČLANOVI KOMISIJE

---

dr Suzana Dimitrijević-Branković, redovni profesor
Univerzitet u Beogradu, Tehnološko-metalurški fakultet

---

dr Petar Uskoković, redovni profesor
Univerzitet u Beogradu, Tehnološko-metalurški fakultet

---

dr Vladimir Pavlović, redovni profesor i naučni savetnik
Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet
Institut tehničkih nauka SANU

---

dr Jasmina Nikodinović-Runić, naučni savetnik
Univerzitet u Beogradu, Institut za molekularnu genetiku
i genetsko inženjerstvo